

Vi kommer ikke unna kjønnsperspektivet

Maria Bonita Igland
student

I debatten om seksuelle grenseoverskridelser i og utenfor terapirommet underkommuniserer leder for Psykologforeningens fagetiske råd betydningen av kjønn.

Maria Igland. Foto: privat

De siste ukene før jul har vi vært vitne til en større debatt om hva slags etiske spilleregler som gjelder for klinikere som bærer en psykologtittel, både i og utenfor terapirommet. Det er en debatt som det er på høy tid at vi tar. Derfor er det med ambivalens jeg leser innlegget til Mette Garmannslund i januarutgaven av Etikkrådet der hun advarer mot å trekke inn kjønnsdimensjoner.

Flere og flere psykologer er kvinner. Samme trenden ser vi i andre prestisjefylte yrker som medisin og jus. Bildet av hvem psykologen eller psykiateren er, har endra seg de siste 20 årene. Det kan gjøre at vi tenker at det er utdatert å tegne bildet av en mann som er terapeut og som begår grenseoverskridende atferd mot en yngre, kvinnelig pasient. Det perspektivet mener jeg imidlertid fortsatt er relevant.

Seksuelle overgrep har aldri vært forbeholdt ett kjønn. Kvinnelige terapeuter kan også begå overtramp og overgrep mot pasienter. Vi kommer likevel ikke unna at de fleste overgrep i Norge utføres av menn, og det er flest kvinner som blir utsatt.

Det er ingen grunn til å anta at kjønnsdimensjonen i overgrep er fraværende blant psykologer

Det gjelder ulike typer vold, inkludert voldtekt og seksuelle overgrep. Nasjonalt estimeres det at én av ti kvinner utsettes for voldtekt, og i de fleste tilfellene kjenner partene hverandre. Vold er altså et problem som rammer kvinner oftest. Å ignorere det gjør oss ikke bedre skikket til å se nyanser. Det gjør oss mindre i stand til å fange opp de overgrepene som finner sted. Det er ingen grunn til å anta at kjønnsdimensjonen i overgrep er fraværende blant psykologer. Undersøkelser både fra Norge og flere andre land viser at det begås flest overgrep av mannlige psykologer som har mer enn 11 års erfaring. Tilsvarende funn har man også funnet i en australsk studie (Bismak, M.M. et.al. 2020) fra 2016. I Helsetilsynets rapport fra 2022 fant man at 78 % av helsepersonell som begår grenseoverskridende atferd, er menn.

Det er flere grunner til at et #metoo-perspektiv egner seg i den pågående debatten om asymmetriske relasjoner mellom pasient og terapeut. Den bevisstgjøringen #metoo førte til, har vært viktig for å belyse de maktovergrep som ikke nødvendigvis havner i retten eller hos Helsetilsynet. #Metoo hadde grunnleggende konsekvenser for måten vi tenkte og snakket om seksuell trakassering på.

Det er en lei tendens innad i psykologmiljøet til at ideen om nøytralitet blir viktigere enn realitetene

Det bidro til å endre den kollektive samfunnsoppfatningen om hva seksuell trakassering handler om.

En annen grunn til at vi må ha med kjønnsperspektivet, er at kvinner utgjør de fleste brukerne av psykiske helsetjenester. En stor andel av dem har vært utsatt for overgrep og er ekstra sårbare for nye.

Det er en lei tendens innad i psykologmiljøet til at ideen om nøytralitet blir viktigere enn realitetene, særlig der det å ta inn over seg realiteten inviterer til bruk av begreper som fremstår politiske. Det være seg vår rolle opp mot klimakrisa, eller hvordan vi diskuterer økte klasseforskjeller og dets betydning for folkehelsa. Kvinner er systematisk mer utsatt for overgrep enn menn, også i terapirommet.

Debatten om asymmetriske relasjoner er ikke bare en faglig debatt, det er også en politisk debatt, enten Fagetisk råd vil det eller ikke.

Referanser

Bismark, M. M., Studdert, D. M., Morton, K., Paterson, R., Spittal, M. J. & Taouk, Y. (2020). Sexual misconduct by health professionals in Australia, 2011–2016: A retrospective analysis of notifications to health regulators. *Medical Journal of Australia*, 213(5), 218–224. <https://doi.org/10.5694/mja2.50706>